

Определено структуру профессиональной компетентности, составляющие и уровни. Рассмотрены этапы моделирования педагогических ситуаций на занятиях по педагогическим дисциплинам. Показана поэтапная модель формирования профессиональной компетентности будущих учителей.

Ключевые слова: модель, профессиональная компетентность, компоненты.

Savchenko E. Model for the training of future teachers to a competence means of pedagogical situations.

In article problems of construction of model of preparation of the future teachers to formation of professional competence by means of pedagogical situations are considered. It is defined structure of professional competence, components and levels. Stages of modeling of pedagogical situations on employment on pedagogical disciplines are considered. The stage-by-stage model of formation of professional competence of the future teachers is shown.

Keywords: model, professional competence, components.

Сергієнко О. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

У статті аналізується самостійна робота студентів у контексті особистісно-орієнтованого навчання. Особистісно-орієнтований підхід в організації самостійної роботи дозволяє враховувати індивідуально-психологічні особливості студентів, сприяє підвищенню ефективності самостійної роботи, формуванню відповідальності та самостійності студентів. Актуальною є проблема організації самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованого навчання.

Ключові слова: освіта, особистісно-орієнтоване навчання, особистість, самостійна робота, навчальний процес, формування особистості, студент, викладач.

В умовах інтеграції України у світовий освітній простір особливої уваги набуває проблема професійного самовдосконалення майбутнього вчителя, особистість якого має бути неповторною, диференційованою і творчою; викладача, який був би здатним здійснювати освітню діяльність на високому професійному рівні, гідно конкурувати на сучасному ринку праці та послуг.

Мета роботи полягає у створенні умов, за яких освітній процес стає для студента особистісно значущим.

Вирішення цієї проблеми навряд чи можливе тільки шляхом передачі знань у готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перетворити студента з пасивного споживача знань на активного їх творця, що вміє побачити та сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її розв'язання, знайти оптимальний результат і довести правильність свого вибору.

Реформа вищої освіти, що відбувається сьогодні, пов'язана за своєю суттю з переходом від парадигми навчання до парадигми освіти. У цьому плані варто визнати, що самостійна робота студентів є не просто важливою формою освітнього процесу, вона має стати його основою.

Самостійна робота розглядається як спеціально організована навчально-пізнавальна діяльність студентів з урахуванням їх індивідуальних особливостей, спрямована на самостійне виконання навчальних завдань та формування самостійності, активності та

творчих здібностей особистості. Вона формує самостійність не тільки як сукупність вмінь та навичок, але й як рису характеру, яка грає суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації.

У Вузі існують різні види індивідуальної самостійної роботи – підготовка до лекцій, семінарів, лабораторних робіт, заліків, іспитів, виконання рефератів, завдань, курсових робіт і проектів, а на заключному етапі – виконання дипломного проекту.

Самостійна робота сприяє: 1) поглибленню і розширенню знань; 2) формування інтересу до пізнавальної діяльності; 3) оволодінню прийомами процесу пізнання; 4) розвитку пізнавальних здібностей.

Бурхливий розвиток науки та техніки, постійне збільшення інформаційних потоків вимагають нового підходу до підготовки фахівців, а саме впровадження неперервної освіти. Щоб бути сьогодні висококваліфікованим фахівцем, потрібно вчитись безперервно та постійно оновлювати набуті знання, оскільки нині потрібні фахівці, які не лише володіють професійними знаннями, уміннями та навичками, а й є всебічно розвинутою особистістю, здатною активно та постійно оволодівати новими знаннями, оперативно приймати нешаблонні рішення, діяти самостійно, творчо.

Нині однією з важливих професійних якостей будь-якого фахівця є самостійність. Тому ефективна підготовка майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі неможлива без їхньої цілеспрямованої навчальної діяльності. Таким чином, головне завдання вищого навчального закладу – навчити майбутнього фахівця самостійно здобувати знання.

Саме самостійна робота формує у студентів навички та вміння самостійно здобувати знання, що важливо для здійснення неперервної освіти протягом усієї подальшої трудової діяльності.

Особистісно-орієнтоване навчання, яке в рамках модернізації освіти впроваджується у ВНЗ України, впливає на організацію самостійної роботи студентів.

Дослідники В. В. Луценко, М. І. Сичової, М. Г. Чобітька, О. М. Якубовської та ін. виходять з того, що головний ціннісний орієнтир у навчальному процесі ВНЗ за умов особистісно-орієнтованого навчання – особистість студента, її конкретні позитивні зміни в процесі напруженої індивідуальної діяльності з розвитку і формування власного інтелектуально-творчого, соціально-морального, духовно-естетичного і фізичного потенціалу.

За традиційного навчання діяльність викладачів була спрямована в основному на передачу майбутньому спеціалісту необхідних знань, умінь і навичок. Роль творця віддавалась викладачеві, а не студенту. Викладач проектував, планував, здійснював навчальний процес, а студент був об'єктом навчання. Особистісно-орієнтоване навчання покликане змінити стратегічні цілі освіти, тепер викладач має формувати особистість, здатну самостійно здобувати знання. Повинен відбутися перехід до суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачем і студентом, що передбачають співробітництво викладача і студента в навчанні. Центром уваги в навчальному процесі має бути не задача, не способи її розв'язання, а студент, його особистість.

О. М. Якубовська, розглядаючи самостійну роботу в контексті особистісно-орієнтованого навчання, визначила дидактичні вимоги, яким повинна відповідати особистісно-орієнтована самостійна робота:

– навчальний матеріал повинен передбачати виявлення змісту суб'єктного досвіду студента, включаючи досвід його попереднього навчання;

– самостійна робота по засвоєнню знань має бути направлена не тільки на розширення їх обсягу, узагальнення предметного змісту, але й на постійне перетворення набутого суб'єктного досвіду кожного студента;

– необхідне активне стимулювання студентів до самостійної освітньої діяльності, зміст і форми якої повинні забезпечувати йому можливість самоосвіти, саморозвитку, самовираження в ході оволодіння знаннями;

– самоосвіти студента; самостійна робота забезпечує рефлексію, оцінку учіння як суб'єктної діяльності студента.

Самостійна робота як суб'єктна діяльність студента виступає особистісно-значущою діяльністю, а тому є джерелом розвитку особистості.

Особистісно-орієнтований підхід при організації самостійної роботи передбачає виявлення і врахування індивідуальних психологічних особливостей студента, його здібностей і схильностей, що забезпечує індивідуалізацію фахового навчання і виховання, формування творчої індивідуальності.

Дослідники виділяють, що ефективність самостійної роботи студентів зумовлюється насамперед: сформованістю пізнавальних мотивів; адаптивними можливостями студентів до індивідуального самостійного розвитку в умовах процесу навчання у ВНЗ; якісною та доступною науково обґрунтованою інформаційно-методичною базою; чітким налагодженим контролем за її виконанням.

Процес організації самостійної роботи студентів займає чільне місце в сучасній вищій освіті й потребує уваги. При цьому вища школа має створити такі умови, які б спонукали студентів, особливо майбутніх викладачів, до самостійного пошуку, саморозвитку, самовдосконалення, індивідуальної творчої роботи, адже вони в майбутньому навчатимуть підростаюче покоління, від якого залежатиме рівень розвитку нашої держави.

У ряді психолого-педагогічних праць, що присвячені проблемі особистісно орієнтованого підходу в навчанні, висвітлено окремі його аспекти: забезпечення сприятливих умов формування людини як унікальної особистості (Б. Г. Ананьєв, Г. О. Балл, І. Д. Бех, О. В. Киричук, О. Л. Кононко, М. В. Левківський, В. О. Сухомлинський та ін.); визначення психолого-педагогічних вимог до реалізації особистісного підходу в навчанні (К. О. Абульханова-Славська, Ю. К. Бабанський, В. В. Давидов, О. М. Пехота, Л. М. Проколієнко та ін.); розробка форм особистісно орієнтованого підходу до навчання (В. І. Андреев, О. В. Барабанщиков, Л. М. Деркач, І. О. Зимня, О. Я. Савченко, І. Е. Унт, М. Ф. Феденко та ін.); забезпечення умов особистісно орієнтованого навчання та виховання (В. В. Рибалка, В. В. Суриков, І. С. Якиманська та ін.).

Особистісно-орієнтоване навчання передбачає створення умов, за яких освітній процес стає для учня особистісно значущим. Зрозуміло, що організація особистісно-орієнтованого навчання потребує переорієнтації: від спрямованості на запам'ятовування готових знань необхідно перейти до формування особистісних новоутворень, вміння творчо навчатись, опрацьовуючи наукові знання і суспільний досвід стосовно до потреб практики.

Необхідно змінити цілі та зміст освіти, що вимагає перехід від традиційних до інноваційних форм навчання. Одне з основних положень сучасної психолого-педагогічної науки полягає в тому, що вдосконалення процесу формування і розвитку особистості можливо лише за умови здійснення особистісно-орієнтованого навчання, при якому освітній процес стає для учня особистісно значущим.

Організація особистісно-орієнтованого навчання потребує переорієнтації: від спрямованості на запам'ятовування готових знань необхідно перейти до формування особистісних новоутворень, вміння творчо навчатись, опрацьовуючи наукові знання і суспільний досвід стосовно до потреб практики.

Отже, можна зробити **висновок**, що навчання – це самоосвіта, що ґрунтується на

самостійній роботі студентів. Уся педагогічна та методична майстерність викладача полягає у створенні оптимальних умов для такої роботи. Він зобов'язаний зробити все, щоб сприяти розвитку здібностей кожного студента, бо від цього залежить якісний рівень вищої освіти взагалі – першочергове завдання модернізації освіти і створення зони Європейської вищої школи.

Використана література:

1. Бех І. Особистісно-орієнтований підхід у вихованні // Професійна освіта: педагогіка і психологія: Українсько-польський щорічник. – Ченстохова-Київ, 2000.-С. 33 1-350.
2. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / За ред. Л. М. Проколієнко. – К. : Рад. Школа, 1989. – 608 с.
3. Мойсеюк Н. С. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене, 2001. – 608 с.
4. Педагогіка / За ред. Ярмаченка М. Д. – К. : Вища школа, 1986. – 543 с.
5. Самостійна пізнавальна діяльність у контексті Болонського процесу // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 3-5.
6. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З. І. Слєпкань. – К. : Вища школа, 2005. – 239 с.
7. Стратегія розвитку освіти в Україні: проблеми і перспективи / О. Коловіцкова, Ю. Луковенко, В. Нікітін та ін. // Психологія і суспільство. – 2005. – №2. – С. 100-141.
8. Якубовська О. М. Самостійна робота у контексті особисто-орієнтованого навчання. Див: Організація самостійної роботи слухачів в умовах інформаційного суспільства: Матеріали науково-методичної конференції 14 грудня 2001 р. – Одеса: ОРІДУ УАДУ, 2002. – 342 с.

Сергиєнко О. В. Самостоятельная работа студентов в контексте личностно-ориентированного учения.

В статье анализируется самостоятельная работа студентов в контексте личностно-ориентированного учения. Личностно-ориентированный подход в организации самостоятельной работы позволяет учитывать индивидуально психологические особенности студентов, способствует повышению эффективности самостоятельной работы, формированию ответственности и самостоятельности студентов. Актуальной является проблема организации самостоятельной работы студентов в условиях личностно-ориентированного учения.

Ключевые слова: образование, личностно-ориентированное учения, личность, самостоятельная работа, учебный процесс, формирование личности, студент, преподаватель.

Sergienko O. V. Independent work of students in a context personality oriented studies

In the article independent work of students is analysed in a context personality oriented studies. Personality oriented approach in organization of independent work allows to take into account individually psychological features of students, instrumental in the increase of efficiency of independent work, forming of responsibility and independence of students. Actual is a problem of organization of independent work of students in the conditions of personality oriented studies.

Keywords: education, personality oriented studies, personality, independent work, educational process, forming of personality, student, teacher.